

v<e>us

LESBOFÒBIA

DOSSIER
PEDAGÒGIC

Un recurs audiovisual de

NU
cooperativa

CREACIÓ LA BONA NOTÍCIA

V<e>US és un projecte de NUS Cooperativa

Continguts - Magalí Permanyer de Swert

Assessoria de continguts - Lara M. Pascual i Irene C. Matamala

Guió - Lara M. Pascual i Irene C. Matamala

Direcció - Rocío Manzano, Lara M. Pascual i Irene C. Matamala

Repartiment - Andrea Artero, Èric Pons, Tafita Miró, Laura Vila Kremer, Marc Homs i Rocío Manzano.

Realització i muntatge - Lara M. Pascual i Irene C. Matamala

Disseny d'art i disseny de vestuari - Irene C. Matamala i Lara M. Pascual

Art i vestuari - Rocío Manzano

Dossier pedagògic - Magalí Permanyer de Swert

Gestió i administració - Eli Rius, Blanca Garcia Lladó

Producció - Rocío Manzano / NUS Cooperativa

Suport a la producció en rodatge - Marc Homs, Èric Pons i Laura Vila Kremer

Agraïments - La Virgueria

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes

Reconeixement - NoComercial - SenseObraDerivada -CompartirIgual (by-nc-nd-sa): no es permet un ús comercial de l'obra original, la distribució de les quals s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original i no es permet la generació d'obres derivades.

INDEX

Presentació	4
Persones destinatàries	5
Claus per a la dinamització	6
V<e>US:	
QUE NO T'AFECTI	9
Recursos Adicionals	24
Contacte	25

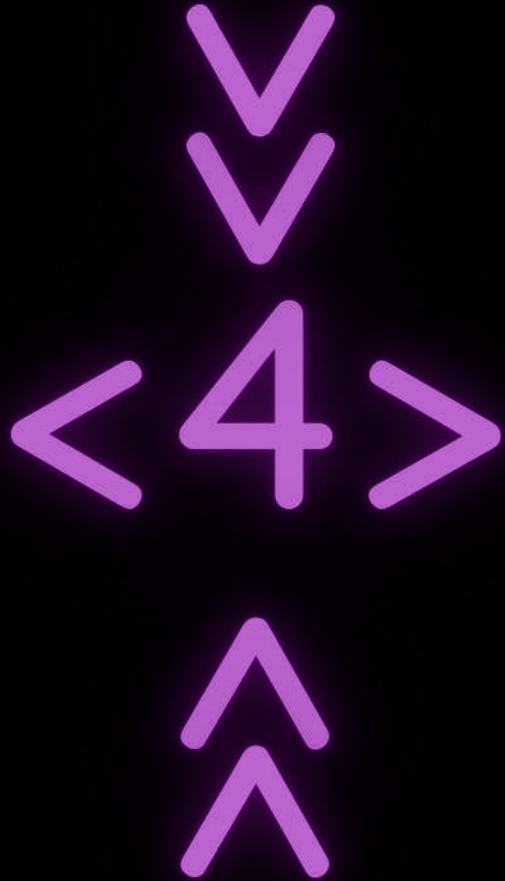
PRESENTACIÓ

L'any 2021 des de NUS Cooperativa vam crear el projecte V<e>US: un recurs pedagògic format per diverses càpsules audiovisuals (acompanyades de dossiers pedagògics) que ens permeten explorar la masculinitat endocisheteronormativa i la seva vinculació amb les violències masclistes i LGTBIfòbiques.

El recurs va destinat tant a adolescents i joves i als seus agents socialitzadors, com a la ciutadania en general, amb l'objectiu de contribuir a avançar cap a un model on les identitats de gènere puguin ser diverses i conviure en igualtat.

Aquest 2024, presentem una nova edició del projecte amb la càpsula: “**Que no t'afecti**”, que posa el focus en la lesbofòbia, i que ens donarà algunes pistes per a prendre consciència de les violències i malestars que viuen les lesbianes quotidianament, així com propostes per a fer canvis en actituds injustes i poc curoses.

*Les primeres càpsules estan disponibles a https://nus.coop/que_oferim/recursos/

PERSONES DESTINATÀRIES

Aquest material pedagògic va destinat especialment a adolescents i joves i els seus agents socialitzadors (professorat, educadors/es, famílies...), però també a la ciutadania en general. És adaptable a diferents espais educatius i nivells maduratius diversos.

Des de NUS som conscients que sovint els nostres projectes i accions educatives es dirigeixen als joves, però que les persones adultes no “ho tenim tot resolt” o no sempre hem fet una autorevisió en clau de gènere. És per aquest motiu, que abans d'utilitzar aquest recurs, ens sembla imprescindible mirar-nos primer a nosaltres mateixes, abans d'acompanyar als i les joves a què ho facin ells també.

És molt important que si volem utilitzar aquest recurs en un espai educatiu, el professorat, educadors o **referents dels joves estiguin formats en perspectiva LGTBIQ+** .

En aquesta línia, i de forma paral·lela, recomanem realitzar l'activitat vinculada a la [càpsula PROFES, del recurs V&e>US](#). disponible a https://nus.coop/que_oferim/recursos/.

Ciutadania en general

Educació formal

Educació no formal

Lleure educatiu

Casals de joves

Centres de justícia juvenil

CRAEs

CLAUS PER A LA DINAMITZACIÓ*

Les activitats d'aquest recurs estan plantejades per acompanyar o formar part d'accions de sensibilització que ja s'estiguin duent a terme, o per a fomentar espais de reflexió i debat, per exemple, en sessions de tutoria. En aquest sentit, en funció del projecte en el qual s'emmarquin es poden realitzar juntes o per separat, i se'ls pot destinar una durada de temps diferent segons les necessitats del grup i/o els objectius que perseguim. En tot cas, recomanem disposar sempre d'un mínim de 1 hora.

El treball grupal s'orienta fent èmfasi en la participació, revisió, exposició i anàlisi de la pròpia experiència i les pròpies necessitats. Cal tenir en compte el nivell de maduresa de les persones participants i l'espai on s'implementa (casal de joves, escoles, CRAES, etc.) per tal d'adaptar les intervencions a l'especificitat de cada grup.

El recurs està pensat per treballar en grups mixtos o no mixtos en termes de gènere, però cal tenir en compte el format en què s'estigui fent en cada moment, ja que la visió i la vivència pot no ser la mateixa per a persones que s'identifiquen com a homes, persones que s'identifiquen com a dones i persones trans, de gènere no binari o fluid.

Destaquem algunes de les habilitats que poden facilitar el bon funcionament de les activitats:

<espai>

Crear un espai acollidor, de confiança i seguretat. Disposar al grup en un cercle, etc.

<acords>

Establir i mantenir acords grupals que permetin el debat en igualtat de condicions (respectar les opinions, escolta activa, respectar el torn de paraula, parlar en primera persona, no jutjar, confidencialitat). Els acords són tant entre els i les joves, com entre les joves i la persona referent. És important tenir en compte que la persona referent té un rol diferenciat, i tenir especial cura a què els i les joves no se sentin jutjades.

<acompanyament>

Tant en aspectes tècnics com el plantejament de les idees, les reflexions crítiques, reformulant les aportacions individuals i preguntant al grup, ajudant a relacionar-les i sistematitzar-les, tot posant a sobre de la taula les contradiccions i ajudant a extreure les idees més importants.

<reconduir>

Les situacions imprevistes. Per més que es preparin les sessions, sempre sorgiran bloquejos i tensions que requeriran la intervenció de la persona conductora: acompanyant afectivament reaccions d'ansietat individual, reformulant aportacions aparentment absurdes, promovent les aportacions dels participants menys actius, etc.

<formular>

Fer preguntes obertes que estimulin el treball personal de les persones participants, evitant donar consells, jutjar o induir respostes. Respectar el nivell de profunditat d'allò que comparteixen les persones participants.

<evitar>

La banalització de comentaris sexistes o masclistes per tal de no tenir una actitud de complicitat amb aquests. Per insignificants que semblin, cal abordar-los amb tranquil·litat i aportant arguments per refutar-los, integrant aquest treball dins del procés d'aprenentatge.

V<e>US

QUE NO T'AFECTI

A casa, a la feina, a l'espai públic o amb les amistats... en tots els àmbits de socialització es pressuposa que les persones tenim un desig sexual cap a persones del sexe contrari, reproduint així el sistema heterocentrista patriarcal que, aquí, castiga doblement a les lesbianes: per ser dones, i per no complir amb la funció social de ser l'altra meitat de l'home, la que assumeix les tasques reproductives i la que (sí o sí) tindrà criatures perquè mantinguin el mateix ordre en el futur.

OBJECTIUS

- Realitzar un exercici d'auto-consciència pel que fa al desconeixement que té gran part de la població sobre la lesbofòbia.
- Visibilitzar les violències “subtils” i quotidianes que viuen les lesbianes.

CONTINGUTS

- Identitats de gènere: endocisheteronormativitat i diversitats.
- Lesbofòbia: tipus de violències.

MARC TEÒRIC

A l'Estat espanyol, els avenços en matèria de diversitat sexual i de gènere són innegables encara que les institucions i els col·lectius atenen diàriament persones LGTBQI+ que continuen necessitant suport. Aquests avenços, especialment el dret al matrimoni, han provocat que la societat, a poc a poc, accepti amb més facilitat que hi ha altres maneres d'estimar. Aquí hi ha, per altra banda, una de les trampes més complexes que enfrontem avui: L'amor, el matrimoni i la creació d'una família són elements que, d'alguna manera, dissipen algunes formes de violència, encara que, és clar, en provoquen d'altres.*

El món s'organitza al voltant de la idea de família i poques coses tenen tant arrelament com la seva idea tradicional: la mare, el pare i les criatures. El lesbianisme, d'alguna manera, posa en perill aquest sistema i es troba, de front, amb una forma de violència específica: la lesbofòbia.

La lesbofòbia* és l'aversion i discriminació homòfoba i sexista cap al lesbianisme o les lesbianes, sigui com a individus, parelles o grups socials. Pot incloure prejudicis, formes de menyspreu i discriminació o violència contra elles, sigui simbòlica, psicològica o física, per motiu de la seva orientació sexual i expressió de gènere. La lesbofòbia és una forma de sexisme que es creua amb l'homofòbia, però que té unes afeccions específiques perquè inclou una doble discriminació contra les dones: pel fet de ser-ho i per ser homosexuals.

Aquesta negativitat cap a les lesbianes, basada en les categories de sexe o gènere, orientació sexual i expressió de gènere, inclou els prejudicis, la discriminació i l'abús, a més de les actituds i sentiments des del desdeny fins a l'hostilitat cap a la identitat de les lesbianes i la seva invisibilització, per la suposada usurpació del paper masculí, davant la insubmissió patriarcal.

De forma més o menys visible, la lesbofòbia s'escola en tots els àmbits de la vida, i agafa formes més o menys directes inclús entre les persones que tenim més a prop. Violències catalogades com a "subtils" des de la inconsciència heterosexual, però que són constants i van calant en la vida de les lesbianes.

En aquest recurs volem posar el focus en aquestes violències més invisibles que, per naturalitzades, encara reproduïm en moltes ocasions i que, per naturalitzades de nou, poden portar les lesbianes a dubtar de si mateixes i a interioritzar la violència. Al mateix temps, volem fer visible que són violències estructurals i que, de la mateixa manera que són moltes les que les pateixen, també hem de ser moltes (persones) les que continuem a fer-hi front.

No només es tracta del fet que totes les persones puguin estimar-se, sinó de fer-ho d'una manera diferent, viure diferent, i consolidar noves estructures, socials i polítiques, que abracin i valorin la diversitat.

ACTIVITAT

Desenvolupament de l'activitat

Generarem un ambient de confiança i respecte on sentimnos lliures per parlar, preguntar i compartir. Una manera de fer-ho és pactar acords de participació: respecte, escolta, confidencialitat, no judici. (veure apartat “claus per a la dinamització”)

Part 1. Visionat Càpsula

Veiem la Càpsula V<e>US: QUE NO T'AFECTI

Part 2. Identificació de violències

*Aquest exercici es pot fer un cop visionada la càpsula completa, o aturant-la just després de cada escena.

Dividiu el grup en subgrups de 4-5 persones. A partir de les preguntes següents, o fent ús de la graella (buida), acompanyeu a les persones participants a que connectin amb el seu grau d'identificació de violències.

- Identifiqueu violències en les escenes que hem vist? de quin tipus? en quins estereotips i mites es basen, o reproduïxen? No oblideu incorporar una mirada interseccional!

Part 3. Debat

A continuació podem obrir un espai de debat conjunt per posar en comú les violències identificades i aprofundir en aquelles que sigui necessari per al grup.

<ESCENA>

<TIPUS DE VIOLÈNCIES>

<ESTEREOTIPS I MITES>

Claustre Escola

Llar

Metro

Parella heterosexual
amiga

Ginecòleg

ANNEX: IDENTIFICACIÓ DE VIOLÈNCIES

Aquí us deixem la graella omplerta amb informació sobre les violències, estereotips i mites, però cal tenir la mirada oberta a que el grup en podria identificar d'altres.

<ESCENA>	<TIPUS DE VIOLÈNCIES>	<ESTEREOTIPS I MITES>
Claustre Escola	<p>racisme “alumnes de fora”</p> <p>Minimització de les realitats i violències vers el col·lectiu LGTBIQ+</p> <p>Aproximació individualista i terapèutica de les realitats LGTBIQ+</p>	<p>les persones migrants (sobretot si provenen de països islàmics) són més homòfobes. En el nostre context ja ho tenim resolt</p> <p>Les violències LGTBIfòbiques no són el meu problema El tema LGTBIQ+ és una “moda” de la gent jove Banalització de les problemàtiques del col·lectiu LGTBIQ+ i ridiculització de les mateixes</p> <p>Equiparar formar-se en perspectiva LGTBIQ+ amb “fer de terapeutes” quan no ho som.</p>
Llar	<p>No acceptació de la relació de parella de la filla amb una altra dona</p> <p>Reforç del model tradicional heteropatriarcal</p>	<p>La relació entre dones no és important/ no és “en serio” No se'n pot parlar (el que no és nombra no existeix)</p> <p>Complementarietat entre gèneres Introducció al cercle familiar Estereotip de “bon partit” bellesa física + ser un bon noi</p>

ANNEX: IDENTIFICACIÓ DE VIOLÈNCIES

<ESCENA>	<TIPUS DE VIOLÈNCIES>	<ESTEREOTIPS I MITES>
Metro	Invasió de l'espai personal (amb la mirada)	Violència simbòlica amb mirades de desaprovació, fàstic o curiositat.
Parella heterosexual amiga	Violència simbòlica (mirades de fàstic)	El lesbianisme, la identitat no binària i/o una expressió de gènere fora de la norma es considera com a raresa, com allò "no normal"; i aquest fet justifica l'acte de mirar repetides vegades.
	Minimització de la violència	Potenciació del "que no t'afecti" equivalent a assumir les violències i a no fer res per a combatre-les.
	"Miratge de la igualtat"	La mirada normativa és l'única vàlida. "Aquí" ho tenim tot resolt (donant a entendre que la problemàtica es situa en altres contextos)
	Gender reveal party*	Aproximació binària i biològica del sexe Estereotips vinculats a la feminitat i a la masculinitat
Consulta ginecologia	Presumpció d'heterosexualitat	Les dones són per norma heterosexuales Les pràctiques sexuals són, per norma, amb penetració vaginal
	Presumpció del desig de tenir criatures	Les dones volen tenir fills Passats els 35 anys, ja és anar tard per tenir fills

*Gender reveal party: Tot i no ser una violència pròpiament, incloem la festa per desvetllar el sexe d'un nadó, com un acte que s'ha posat de moda en els últims anys i que perpetua els estereotips i idees preconcebudes existents sobre el sexe i el gènere de la infància i de la societat en general.

<Recursos Adicionals>

Exposició: 'Lesbofòbia: vers i revers d'una violència patriarcal'
Creación Positiva i desenvolupat per Lara M. Pascual, Azahara Fuentes i Irene C. Matamala.

Festival: Festival VisibLES - Festival de Cultures Lesbianes a La Bonne

Documental "Lesbofòbia, un documental y diez respuestas" (Creació Positiva) 2019

Documental "Alteritats" (Alba Cros i Nora Haddad) 2023

Podcast Maldito Bollodrama

Articles sobre Lesbofòbia a Pikara Magazine

Dohrenwend, Anne, Salir del armario. Guía para padres de lesbianas, gais, bisexuales y transexuales. Medici, 2015.

Stop SIDA. Guía de salud sexual para mujeres lesbianas y bisexuales, 2020

CONTACTE

www.nus.coop
info@nus.coop
617 170 944